

РЕЗОЛЮЦІЯ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ”

(28–29 листопада 2007 року, місто Київ)

Учасники конференції вважають за необхідне визначити, що в теперішній час в Україні існують серйозні перешкоди для використання кадрового потенціалу нації в сфері економіки. Проблема ефективного використання та професійно-кваліфікаційної підготовки кадрів характерна в цілому для національної економіки, при цьому особливої актуальності вона набуває для промислового сектору.

Сьогодні на розвиток промислового комплексу України впливають різні фактори і наявність фінансово-економічних бар'єрів є важливою, але не єдиною проблемою. Особливої актуальності набувають питання мобільності, конкурентоспроможності та рівня кваліфікації робітників. Спад обсягів виробництва в економіці призвів до значних негативних змін у мережі професійно-технічних навчальних закладів з підготовки кадрів для промисловості не на користь розвитку галузі.

У сучасній системі професійної освіти та на національному ринку праці спостерігається дисбаланс трьох факторів – попиту, потреби й пропозиції. Сучасний стан ринку праці характеризується невідповідністю попиту і пропозиції робітничих кадрів. Відбувається старіння наявної робочої сили. Не досягнуто раціональної структури зайнятості та відповідності ринку освітніх послуг потребам промислового сектору економіки. Низька ціна робочої сили обмежує можливості відтворення та продуктивного розвитку трудових ресурсів. Установи професійної освіти не враховують інформації про зміну вимог роботодавця до робочої сили, необхідний рівень кваліфікації, знань, умінь, навичок фахівця з погляду роботодавця. Колишнього механізму примусового розподілу випускників у системі державного регулювання відносин у сфері професійної освіти більше не

існує. Для профучилищ не формується регіонально-галузеве замовлення на цільову підготовку кваліфікованих робітників для нових виробничих потужностей, що вводяться, і освоєння інноваційних технологій. Система професійної освіти у своїй діяльності орієнтується не на ринок праці, а на ринок освітніх послуг у його примітивному розумінні: масштаби та профіль підготовки кадрів повинні відповідати потребам населення в освітніх послугах. У системі професійної освіти немає маркетингу.

В Україні до цього часу не розроблявся науково обґрунтований прогноз стосовно ринку праці з урахуванням тенденцій розвитку економіки, не визначені на державному рівні пріоритети розвитку економіки. Цим обумовлені перекоси у формуванні трудових ресурсів держави, діяльності кадрів промислового сектору економіки і системи їх професійно-технічної підготовки. Співробітництво між тими, хто готує кадри, і тими, хто їх використовує, не має постійної основи, а носить локальний, разовий характер. Не працює Міжгалузева рада з професійно-технічної освіти, а її статус було знижено. Соціальне партнерство на постійній основі як на державному і регіональному рівнях, так і на рівні навчальних закладів потребує сьогодні негайного вирішення.

Розв'язання проблем підготовки кваліфікованої робочої сили стримується також недосконалістю механізму фінансування професійно-технічної освіти. Підготовка кваліфікованого робітника потребує значних матеріальних, фінансових та інтелектуальних затрат. Основним же у забезпеченні діяльності профтехучилищ залишається бюджетне фінансування. На відміну від попереднього часу, майже повністю виключена участь роботодавців у підготовці робітничих кадрів, що раніше становила до 60 відсотків від загальних інвестицій.

Погіршення якості професійно-технічної освіти та підготовки робітничих кадрів зумовлено відсутністю законодавчо врегульованого порядку участі роботодавців у підготовці кваліфікованої робочої сили. За нових економічних умов розірвалися зв'язки училищ з підприємствами-замовниками кадрів, а нового механізму взаємодії закладів профтехосвіти з роботодавцями немає.

Гострою проблемою залишається ресурсне і матеріально-технічне

забезпечення професійно-технічних закладів. Існуюча нині навчально-матеріальна база училищ фізично і морально застаріла.

В умовах відродження виробництва зростає потреба у кваліфікованих конкурентоспроможних кадрах робітників та спеціалістів, які б відповідали вимогам міжнародних стандартів якості. Збалансування попиту та пропонування робочої сили на ринку праці з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку економіки, підвищення якості підготовки кваліфікованих фахівців забезпечить їх подальше працевлаштування.

Для цього необхідне впровадження **комплексу заходів** на різних рівнях **системного регулювання** економіки України.

На державному рівні при безпосередній участі відповідних державних та недержавних установ необхідне впровадження заходів щодо:

- визначення пріоритетів розвитку національної економіки України та її місця на світових ринках;
- збереження ефективних і створення нових робочих місць на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності;
- реформування системи професійно-технічної освіти відповідно до концепції Національної системи кваліфікацій, яка запропонована Конфедерацією роботодавців України, та кардинальне вдосконалення системи підготовки робочої сили, її професійного складу і кваліфікаційного рівня з урахуванням потреб ринку праці та промислового сектору економіки;
- створення сучасної системи професійної орієнтації та безперервної професійної освіти громадян (Міністерство освіти);
- підготовки прогнозу потреби в робочій силі відповідного профілю та рівня кваліфікації (за обсягами та напрямками підготовки) з урахуванням попиту на ринку праці (Міністерство праці та соціальної політики);
- забезпечення обсягів та професійно-кваліфікаційної структури підготовки фахівців і кваліфікованих робітників у навчальних закладах відповідно до потреб галузей економіки (Міністерство освіти);
- створення незалежної системи контролю якості підготовки фахівців та

працівників (навчають одні, контролюють інші);

- оновлення змісту професійно-технічної освіти шляхом подальшого розроблення і впровадження професійних стандартів, які розроблені за безпосередньою участю роботодавців, видання сучасних підручників, посібників, навчально-методичної та іншої літератури, впровадження у навчально-виробничий процес науково-технічних досягнень і новітніх технологій (Міністерство освіти);

- створення механізмів стимулювання роботодавців до підготовки робітничих кадрів та вжиття заходів щодо залучення висококваліфікованих фахівців виробництва до навчального процесу (Міністерство праці та соціальної політики, Міністерство освіти);

- запровадження практики фінансування підготовки робітників за рахунок визначених законодавством обов'язкових відрахувань з доходів підприємств або багатоканального і багаторівневого фінансування (Міністерство економіки);

- проведення моніторингу потреби роботодавців у робочій силі на підставі показників про вакантні посади та вільні робочі місця з метою створення відповідної бази даних для навчальних закладів (Міністерство економіки, Міністерство промислової політики);

- розробки інноваційних програм підготовки кваліфікованих робітничих кадрів на 2008–2012 рр. з урахуванням регіональних пріоритетів (Міністерство освіти);

- передбачення при формуванні загальнодержавних, галузевих та регіональних програм економічного і соціального розвитку, реалізації програм структурної перебудови економіки, інвестиційних, приватизаційних програм та програм реструктуризації підприємств здійснення заходів щодо ефективного вирішення проблем зайнятості працівників; визначення галузевих та регіональних пріоритетів створення нових і підвищення ефективності використання наявних робочих місць, введення виробничих потужностей та об'єктів соціальної сфери; залучення та ефективного використання капітальних вкладень, внутрішніх і зовнішніх інвестицій та інших фінансових надходжень для створення нових

робочих місць, розширення зайнятості населення (Міністерство праці та соціальної політики, Міністерство економіки, Міністерство промислової політики);

- забезпечення формування та реалізації Міжвідомчого координаційного плану наукових досліджень з екологічних та соціально-економічних проблем розвитку продуктивних сил України (Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України).

На рівні органів місцевого самоврядування слід впроваджувати заходи щодо:

- бронювання місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування необхідної кількості робочих місць на підприємствах, в установах і організаціях для працевлаштування випускників навчальних закладів;

- посилення стимулювання роботодавців до створення додаткових робочих місць;

- запровадження статистичного обліку (моніторингу) забезпеченості промислового сектору економіки працівниками відповідних професій та кваліфікаційного рівня;

- посилення контролю за ефективністю використання робочої сили на підприємствах, розвитком системи професійного навчання кадрів на виробництві, реалізацією роботодавцем відтворювальної, стимулюючої та регулюючої функцій заробітної плати;

- активізації роботи щодо підвищення соціального статусу робітників і популяризації профільних робітничих професій пріоритетних галузей промислового сектору економіки, підвищення значущості професійно-технічної освіти для молоді.

Розширення сфери застосування праці кваліфікованих кадрів у промисловому секторі економіки потрібно здійснювати *шляхами*:

- реструктуризації державних підприємств із залученням інвестицій для розвитку підприємництва у виробничій сфері на основі модернізації застарілих і створення нових робочих місць;

- встановлення сприятливого інвестиційного режиму для підприємств, на яких створюються нові робочі місця;
- запровадження системи державного замовлення на створення нових робочих місць та зайняття населення на оплачуваних громадських роботах;
- надання державної підтримки депресивним регіонам;
- використання потенціалу вакансій та незайнятих робочих місць;
- економічного стимулювання підприємств до створення робочих місць для безробітних і підтримки підприємницької ініціативи безробітних, зокрема шляхом зменшення відсотків за кредитами для суб'єктів господарювання, що створюють нові робочі місця в регіонах з критичною ситуацією на ринку праці;
- гарантованого надання робочого місця спеціалістам, підготовленим за державним замовленням.

Державна політика у сфері вдосконалення професійної та освітньої підготовки кадрів для промислового сектору економіки повинна включати:

1) *переорієнтацію ринку освітніх послуг на потреби роботодавців*, зокрема:

- обґрунтування державного замовлення на підготовку кадрів, запровадження системи тендерів на його розміщення;
- надання державної підтримки у підготовці спеціалістів за професіями, щодо яких утворився дефіцит на ринку праці;
- надання кредитів для здобуття вищої та професійно-технічної освіти із застосуванням механізму їх здешевлення;
- розроблення і впровадження ефективного механізму взаємодії навчальних закладів та роботодавців;

2) *підвищення якості робочої сили*, а саме:

- здійснення неперервного навчання працівників протягом періоду трудової діяльності;
- державне інвестування розвитку освіти та підготовки робітничих кадрів різного освітньо-кваліфікаційного рівня;

- професійного навчання працівників, зайнятих у галузях промисловості, відповідно до потреб виробництва за рахунок коштів роботодавців;
- професійного навчання зареєстрованих безробітних з метою гарантування подальшої їх зайнятості;
- сприяння самоосвіті і професійному навчанню осіб за власні кошти для забезпечення розвитку особистості та просування по роботі;

3) *модернізація професійної освіти* шляхом:

- перегляду переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах;
- розроблення переліку кваліфікацій за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем;
- удосконалення державних стандартів освіти;
- оптимізації мережі вищих навчальних закладів та системи їх підпорядкування;
- удосконалення Класифікатора професій ДК 003:2005 та кваліфікаційних характеристик професій працівників.

Вагомим чинником слід вважати *посилення мотивації до легальної продуктивної зайнятості*. Для реалізації зазначеного напрямку передбачається здійснення заходів щодо:

- захисту прав працівників на своєчасне та в повному обсязі отримання заробітної плати;
- впровадження економічного механізму стимулювання роботодавців до збільшення витрат на працівників, у тому числі підвищення рівня оплати їх праці;
- дотримання міжпосадових та міжгалузевих співвідношень в оплаті праці працівників бюджетної сфери;
- усунення диспропорції між розміром оплати праці та рівнем отриманих доходів від соціальної допомоги і трансфертів.

З метою *повернення зареєстрованих безробітних до активної трудової діяльності* в промисловому секторі економіки та їх соціального захисту передбачається:

- активізація взаємодії з роботодавцями щодо поповнення банку вакансій для інформування населення про можливості працевлаштування, впровадження нових технологій пошуку роботи;

- розширення практики підготовки кадрів з-поміж незайнятого населення, зареєстрованого в державній службі зайнятості, на замовлення роботодавців під конкретні робочі місця та стажування безпосередньо на робочих місцях;

- інформування та консультування населення з питань вибору сфери професійної діяльності, зокрема шляхом організації роботи консультаційних пунктів у сільських і селищних радах, районних держадміністраціях, податкових інспекціях, запровадження системи надання автоматизованих консультацій.

Формування та ефективне функціонування запропонованої державно-суспільної моделі управління та контролю за якістю професійної освіти кадрів для промислового сектору національної економіки в рамках єдиного професійно-освітнього простору України можливо на базі консолідації всіх соціальних партнерів освіти: роботодавців, служб зайнятості, професійних спілок, органів місцевого самоврядування, структур різних рівнів освіти та організаційно-правових форм.